СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 54. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 8-го БЕРЕЗНЯ 1949. — No. 54. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MARCH 8, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Зл. Д. Америки; ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном. — Тел. „Свободи": BErgen { 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — THREE CENTS in the United States; FIVE CENTS Elsewhere

ПРИДЕРЖАНІ СОВЄТСЬКІ ШПИГИ ПЕРЕД СЛІДЧОЮ ЛАВОЮ В НЮ ЙОРКУ

Департамент справедливости заявляє, що вже від понеділка 7 березня велика федеральна лава присяжних суддів у Ню Йорку розбирає матеріял, предявлений їй Федеральним Бюром Інвестиґацій в справі запідозрених совєтських шпигів, арештованих у Ню Йорку в пятницю з 5 на 6 березня вночі. Під арештом опинилися: Валентин А. Ґубічев, літ 32, і панна Джудіт Коплон, літ 27. Джудіт Коплон це американська дівчина, випускниця дівочої колеґії Бернард з р. 1943. Після покінчення колеґії з високими похвалами за її всесторонний талант вона дістала працю при реєструванню чужинних агентів в департаменті справедливости і від 1946 р. попала в підозріння підчас провірки льояльности. Від тоді агенти слідили її рухи, особливо її щотижневі поїздки до Ню Йорку на відвідини її батьків, які мешкають в Брукліні. Другий арештований Валентин Ґубічев, приїхав до Злучених Держав разом з совєтською делеґацією до Обєднаних Держав в 1946 р. і ще того року був приділений як інженер до складання плянів для будови палати Обєднаних Держав у Ню Йорку. Федеральні агенти здавна слідили його зустрічі з панною Коплон. У пятницю агенти приловили їх обоїх в автобусі, коли панна Коплон мала передати Ґубічеві загальний звіт з дуже тайних документів з департаменту справедливости, зладжений для вжитку чужинних шпигів. Негайно після арештування Ґубічева ґенеральний секретар Обєднаних Держав, Триґве Лі, заявив, що суспендує Ґубічева з його становища при будові домівки О. Д. Лі вияснив теж, що Ґубічев не має права дипломатичної недоторканости, бо його не арештовано в домі О.Д. в Лейк Соксес, який має привилей міжнародної недоторканости. Після переслухання в будинку федерального суду в Ню Йорку збуджено над раном в суботу федерального суддю Саймона Ф. Ріфкінда, який наказав затримати обох запідозрених як арештантів, накладаючи на панну Коплон бонд у висоті $20,000 а на Ґубічева $100,000 за тимчасове звільнення з тюрми.

Інтервенція представників Совєтів і О.О.Д.

Негайно після арештування обох запідозрених явився в суботу в департаменті стейту у Вашинґтоні совєтський амбасадор С. Панюшкін з домаганням випущення Ґубічева з тюрми, подаючи арґумент, що він має привилей дипломатичної недоторканости. У департаменті стейту йому сказали, що американський уряд заопікувався арештованим. Уночі з суботи на неділю явився в федеральнім тюремнім будинку в Ню Йорку секретар совєтської амбасади з Вашинґтону Лев С. Толонніков з якимсь іншим совєтським чоловіком, якого імені не подано, щоб зустрінути Ґубічева. Їм допоміг добитися цеї зустрічі секретар американської делеґації до Обєднаних Держав, Тамес Павер. З зустрічі не подано ніякого звіту до прилюдного відома. Звісно тільки, що Ґубічев не турбується своєю долею і має добрий апетит.

Заповідають дальші арештування запідозрених у шпигунстві.

З урядових кол заповідають, що на підставі допитів Федерального Бюра Інвестиґацій мають попасти під арешт інші службовики федеральних бюр, запідозрені в шпигунстві. Теж комісія комісія неамериканських діянь в палаті репрезентантів хоче від себе перевести допити, чи федеральні департаменти не занедбали своїх обовязків у береженні федеральних тайн підчас теперішнього міжнародного напруження. Департамент справедливости дав вияснення, що документи, які панна Коплон приготовила для Ґубічева, були підроблені на те, щоб збити з дороги панну Коплон, отже не мали міжнародного значення.

ПРЕЗИДЕНТ ТРУМАН НА ВАКАЦІЯХ У ФЛОРИДІ.

Кій Вест, у стейті Флорида. — Президент Труман приїхав сюди літаком з Вашингтону в неділю на короткі вакації. З ним приїхало велике число газетних кореспондентів. Тому, що президентів літак приїхав швидше, президент жартом вийшов на зустріч літака з кореспондентами. При зустрічі президент грав ролю кореспондента і поставив деякі питання до Роберта Г. Ніксона, голови товариства кореспондентів у Білому Домі. Він між ін. запитався, які є новості про Молотова з Москви. На це дістав відповідь: „Нема коментарів" — „Ноу комент".

СОТНІ ЛЮДЕЙ ВТІКАЮТЬ ПЕРЕД ПОВІНЯМИ В СЕРЕДНЬОМУ ЗАХОДІ.

Шікаґо. — Ріка Мизурі в горішньому бігу почала висилати багато води на південь внаслідок розтаяння ледів і снігів на півночі, а це викликало небезпеку повіней в середнє-західних стейтах. Найбільше загрожена околиця Атчісон, у стейті Канзас і в сусіднім стейті Мизури. Сотні людей почало втікати в горішні околиці, щоб не наразити себе на небезпеку втоплення. Досі сповістили про смерть двох людей внаслідок повені. У допливах ріки Мизурі, в стейті Айова, деякі фарми опинилися цілковито під водою.

МІНІМАЛЬНА ПЛАТНЯ 75 ЦЕНТІВ ЗАГРОЖЕНА В ПАЛАТІ РЕПРЕЗЕНТАНТІВ.

Вашинґтон. — Законопроєкт адміністрації, щоб мінімальну платню робітника піднести з теперішніх 40 центів до 75 центів на годину, застряг в комісії праці й прилюдного добробуту палати репрезентантів. Виявилося, що проти цього билу йде сильна опозиція й тому схвалення закону натраплює на трудноші. Заходить небезпека, що проєкт адміністрації не втримається і що мінімальний вимір платні буде зменшений.

Сенатори хочуть знати кошти озброєння европейських держав

Вашинґтон, 6 березня. — Сенатор Волтер Ф. Джордж і сен. Борк. Б. Гікенлупер, оба члени комісії закордонних відносин, заявили, що сенат мусить знати наперед висоту коштів. потрібних на озброєння держав Атлантійського Пакту, заки ще прийде до дискусії над одобренням пакту в сенаті. Тому, що ці видатки є до деякої міри злучені з видатками, призначеними на економічну відбудову Европи, сен. Джордж хоче обтяти якусь частину видатків на цьогорічну доплату на здійснення цього пляну. Сен. Джордж здогадується, що приблизні видатки на озброєння европейських держав вимагатимуть суми від одного до півтора більйона долярів.

АМЕРИКАНЦІ ДІСТАЛИ ДОЗВІЛ ВЕРТІТИ НАФТУ В МЕКСИКУ

Місто Мексик. — Генеральний директор Петролєос Мексіканос оприлюднив, що між Мексиком і групою підприємців зі Злучених Держав підписано контракт на верчення закопів за нафтою в мексиканських державах Табаско й Вера Круз. На чолі американської спілки стоїть Едвин В. Полі з Каліфорії. Тому, що закони Мексика забороняють експлуатацію природних джерел чужинцям, буде створена мішана стейтсько-мексиканська компанія, яка матиме право до половини прибутку з нафти, яку надіються добути при верченні закопів. Ризико поносять американські підприємці.

ПРЕЗИДЕНТ ПЛЯНУЄ ДЕСЯТЬ ПОМІЧНИКІВ ДЛЯ АЧЕСОНА.

Вашинґтон. — Президент Труман передав звернення до конгресу, щоб ухвалити закон для назначення десять помічників для секретаря стейту. Досі департамент має шістьох асистентів. Збільшення числа асистентів передбачено в дорученні комісії Гувера. Зпоміж десяти помічників двох буде мати становище підсекретарів, одначе їх буде назначувати сам секретар стейту. Досі був один підсекретар і він був назначений президентом на підставі закону. Передаючи конгресові новий проєкт, президент звернув увагу на велетенський засяг справ в департаменті стейту.

АМЕРИКАНСЬКИЙ СЕНАТОР ПРИЧИНОЮ УСТУПЛЕННЯ АРГЕНТИНСЬКОГО МІНІСТРА.

Буенос Айрес, Арґентина. — Сенатор Денніс Шавез, з стейту Ню Мексик, відвідав арґентинського президента Хуана Перон, а негайно опісля влаштовано в його честь обід, на якому явилася висока арґентинська знать і запрошені гості. Перед обідом американський сенатор відбув конференцію з представниками преси, на якій підніс високо характер президента Х. Перона. Підчас обіду економічний директор Перона, сеньор Міґель Міранда, виголосив промову на честь сенатора Шавеза, одначе в промові скритикував доволі гостро президента Перона. З цього приводу повстала констернація, а американський амбасадор Джеймс Брус передав Перонові вияснення справи, заявляючи, що сен. Шавез не мав жадної відомости наперед про предмет промови Міранди. Негайно потім Міранда зголосив свою резиґнацію.

ПРОТИ-СОВЄТСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ БАЛТІЙСЬКИХ ВТІКАЧІВ.

Штутґарт, Німеччина, 7. березня. — Вчора тут відбулася велика демонстрація політичних втікачів з Литви, Лотви та Естонії, в якій взяло участь около вісімсот осіб. Під час демонстрації ухвалено звернену до Об'єднаних Націй резолюцію, закликаючи цю організацію, щоб вона „припинила совєтське народовбивство литовського, лотишського та естонського народів".

РАДА БЕЗПЕКИ ПОГОДЖУЄТЬСЯ НА ЧЛЕНСТВО ІЗРАЇЛЯ В О.Д.

Лейк Соксес, Н. Й., 7. березня. — Минулої п'ятниці Рада Безпеки апробувала прохання Ізраїля про прийняття його до Організації Об'єднаних Націй. Рішення винесено більшістю 9 голосів проти одного і з одним здержаним. Проти голосував представник Єгипту, а від голосування здержався представник Британії. Кінцеве вирішення ізраїльського подання залежить тепер ще тільки від Генеральної Асамблеї, що збереться в Ню Йорку в дні 5-го квітня. Загально вважається, що Асамблея прийме це подання та що держава Ізраїля стане 59-тим членом цеї світової організації.

Америка знову готова піддержати збірку допомогових фондів

ПРИЗНАЄТЬСЯ МАЛИЙ УСПІХ МИНУЛОРІЧНІЙ КАМПАНІЇ НА ДОПОМОГУ ДІТЯМ

Лейк Соксес, Н. Й., 7 березня. В колах Об'єднаних Націй повідомили, що теж в цьому році буде переведена в цілому світі акція за збіркою фондів на допомогу дітям в зруйнованих війною країнах. Американський представник заявив, що американський уряд і в цьому році піддержить цю акцію, якщо її вестиме американський комітет Міжнародного Дитячого Фонду при Об'єднаних Націях. Як відомо, минулого року цю акцію вели Американська Заморська Допомога (Америкен Оверсіс Ейд) та Апель Об'єднаних Націй для Дітей. В цій акції брали участь краєві американські добровільні допомогові агенції, між ними Злучений Украпіський Американський Допомоговий Комітет. Ціллю минулорічної акції було зібрати в Америці „бодай" 60,000,000 долярів, що мали бути відповідно розділені на допомогу дітям в світі та на допомогові акції поодиноких допомогових агенцій. Якщоб кампанія була повелася, ЗУАДКомітет міг одержати з цего фонду на свої допомогові цілі приблизно пів мільйона долярів, Проте, кампанія мала відносно малий успіх, бо зібрано тільки 8,000,000 долярів, з чого тільки 618,000 долярів пішло на фонд допомоги дітям. ЗУАДКомітет теж дістав відносно тільки малу суму, бо всі його фонди з інших джерел ніж добровільні пожертви американсько-українського громадянства, виносили около 70,000 долярів. Докищо ще немає подробиць про форми та розміри спільної збіркової кампанії в цьому році.

МОРФІ ВИЇХАВ ДО ВАШИНҐТОНУ.

Берлін, 7. березня. — Дорадник американського військового губернатора Німеччини, амбасадор Роберт Морфі, відлетів вчора ввечорі до Вашинґтону, щоби там перебрати свої функції керівника новоствореного уряду для німецьких і австрійських справ. На аеродромі Темпельгоф свого дорадника прощав ген. Л. Д. Клей та група його співробітників.

В МАДЯРЩИНІ ЗАСУДЖЕНО ДАЛЬШИХ 13 ОСІБ ЗА „ЗМОВУ" З КАРД. МІНДСЕНТІ

Будапешт, 7 березня. — (АП) — Минулої п'ятниці мадярський комуністичний „народний суд" засудив на кару тюрми дальших 13 осіб, обвинувачених в протизаконних грошевих трансакціях в порозуміннях зі засудженим вже раніше на досмертну тюрму кардиналом Міндсенті. Обвинувачених, які на суді заперечували свою вину, стверджуючи, що до призйань їх змусила поліція, засуджено на кару тюрми від чотири до вісім років. При цій нагоді представники теперішнього мадярського уряду знову накидувались відомою лайкою на Ватикан та західні демократії.

ДОМАҐАЮТЬСЯ КАРИ СМЕРТИ ДЛЯ 4-ох ПІДСУДНИХ В СОФІЇ

Софія, Болгарія, 7 березня. Минулої п'ятниці в столиці Болгарії закінчено судове доходження в справі 15 протестантських духовників, обвинувачених в шпигунстві, зраді, змові проти уряду та в недовзолених грошевих трансакціях. Більшість обвинувачених „призналися" до вини. Для чотирьох з них прокуратор домагався кари смерти та важкої тюрми для інших. Вироку ще не проголошено. Прокуратор і „оборонці" при цій нагоді накидувалися лайкою на Америку і Британію.

ШЕРТОК ЗМІНИВ ПРІЗВИЩЕ.

Тель Авів, 7. березня. — Ізраїльський міністер закордонних справ Моше Шерток змінив собі прізвище на Шарет. Його дотеперішнє прізвище походило з російського „чортика", а „шарет" в гебрейській мові означає „слугу". В Ізраїлі тепер взагалі йде акція за поворотом до старих гебрейських прізвищ. Теж премієр Бен-Ґуріон раніше називався Ґрін.

ПІСЛЯ ЗМІН НА КРЕМЛІ

ВІДСТАВКА МОЛОТОВА І ПРИЗНАЧЕННЯ ВІШІНСЬКОГО СОВЄТСЬКИМ МІНІСТРОМ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Є ЦЕНТРОМ МІЖНАРОДНОЇ УВАГИ.

Лондон, 6 березня. — Нагле совєтське повідомлення про відставку Вячеслава Молотова з посту міністра закордонних справ Совєтського Союзу та призначення на цей пост Андрея Вішінського стало без сумніву головною подією дня та осередком міжнародної уваги. Минулої п'ятниці московська радіовисильня передала таке коротке, лякönічне повідомлення: „Президія Верховної Ради СССР звільнила заступника голови Ради Міністрів СССР, тов. В. М. Молотова, від обов'язків міністра закордонних справ СССР та призначила тов. А. Й. Вішінського міністром закордонних прав". Рівночасно з цим повідомлено теж про зміну на пості міністра закордонної торгівлі. Повідомлення в цій справі звучить: „Президія Верховної Ради СССР звільнила заступника голови Ради Міністрів СССР, А. І. Мікояна, з посту міністра закордонної торгівлі та призначила на його місце М. А. Меншікова". Ці зміни в совєтському уряді, головно відставка Молотова з посту міністра закордонних справ і призначення на його місце А. Вішінського, викликали справжню сензацію в світі та безліч найрізноманітніших коментарів. Цю велику увагу світу до змін в совєтському уряді вияснюється фактом, що там політика залежить не від народу, як в демократичних країнах, але від поодиноких осіб, що рішають про долю мільйонів. Інше діло, що призначення Вішінського на місце Молотова свідчило б тільки про зміну осіб, але не про будьяку зміну в дотеперішній совєтській закордонній політиці. Бо циніка Молотова заступив демаґоґ Вішінський і оба вони відомі в міжнародних дипломатичних колах зі своїх виступів під знаком „ні" в усіх справах у відношенні до мирових зусиль західних демократій. Це переконання підкреслюється ще фактом, що першим заступником міністра закордонних справ іменовано один день пізніше Андрея Ґромика, відомого з його виступів на терені Об'єднаних Націй. Молотов залишається заступником Сталіна на пості голови Ради Міністрів і дехто вважає що його відставка з посту міністра закордонних справ означає його аванс, бо тепер він перебиратиме більше завдань від старого Сталіна. З другого боку вважається, що відставка Молотова може бути теж признанням поразки веденої ним дотеперішньої совєтської закордонної політики, головно боротьби проти пляну Маршала та зв'язаного з бльокадою Берліна намагання позбутися західних союзників з того міста. В підсумках всіх коментарів стверджується, що ці зміни в совєтському уряді можуть означати ще тільки загострення совєтської підривної політики в світі з одного боку, а скріплення і приспішення оборонних зусиль західних союзників з другого. Якщо може наступити яка зміна в совєтській політиці, то найвище зміна тактики, але ніколи цілей, що завжди залишаються такі самі: запанування над світом.

ЧЕРГОВІ ШПИГУНСЬКІ ЗУСИЛЛЯ СОВЄТІВ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ЗОНІ.

Берлін, 7. березня. — Після прогнання з американської зони Німеччини формально „репатріяційної", а на ділі шпигунської совєтської комісії, большевики почали робити чергові заходи на леґальне скріплення там своєї шпигунської сітки. В тій цілі совєтський військовий губернатор Німеччини, маршал Соколовський, звернувся окремим листом до американського губернатора, ген. Л. Д. Клея, домагаючись допущення до американської зони совєтської т. зв. реституційної комісії, яка мала б подбати про приспішення повернення Совєтам здобутого ними німецького військового майна. З кол американського військового управління заявили, що це домагання буде відкинене з тої простої причини, що термін повернення того майна закінчився точно один рік тому.

ПРИСПІШУЮТЬ КІНЦЕВЕ ОФОРМЛЕННЯ АТЛАНТІЙСЬКОГО ПАКТУ.

Лондон, 6 березня. — Останній розвиток ще більше загострив міжнародне положення і у зв'язку з цим західні союзники докладають всіх зусиль на остаточне оформлення та підписання оборонного Атлантійського пакті. Після того, як Норвегія і Данія виявили свою готовість взяти участь в нарадах над цим пактом та як наспіли інформації, що Совєти концентрують свої війська на північних кордонах Фінляндії і Норвегії та головно у зв'язку з багатомовними заявами зрадництва в користь Совєтів провідникі в комуністичних п'ятих колон у Франції, Італії, Англії та Америці і на останці вже навіть в Ізраїлі, західні союзники бажають якнайшвидше завершити свою оборонну підготовку. Атлантійський пакт мав би бути підписаний вже з кінцем цього або на початку чергового місяця. Його підпишуть міністри закордонних справ договірних країн у Вашинґтоні, Оттаві або на Бермудах. При цій нагоді відбудуть ще окремі наради міністри закордонних справ західних великодержав: Америки, Британії і Франції.

ІТАЛІЙСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ ПРОТИ АТЛАНТІЙСЬКОГО ПАКТУ.

Рим, 7 березня. — У зв'язку з повідомленням, що західні союзники обмірковують можливість участи Італії в оборонному Атлантійському пакті, італійські комуністи почали інтензивну кампанію проти того пакту, повторюючи відомі в цій справі закиди і „арґументи" Москви. В цій акції беруть участь теж соціялісти. З огляду на те, що праві соціялісти належать до теперішнього коаліційного уряду країни, їхнє неґативне становище до пакту могло б викликати крізу уряду.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЛЮДИ МІНЯЮТЬСЯ, РЕЖІМ ЗАЛИШАЄТЬСЯ

Вишинський заняв місце Молотова! Таку новину передали американські газети на перших сторонах, на самій горі й великими буквами, як це буває звичайно з великими подіями світової ваги. Це цілковита несподіванка навіть для найвищих урядових чинників у Вашингтоні чи Лондоні. І хоч про цю справу поміщено в самій Москві в газетах тільки малу оповістку, в американській пресі присвячено їй багато уваги, намагаючись відгадати, що саме криється за цим найновішим кремлівським потягненням.

Отже одні вираховують різні дипломатичні невдачі Вячеслава Молотова як совєтського міністра закордонних справ і вважають, що це є причина, чому наступила зміна, вказуючи на такі поразки, як совєтська блокада в Берліні, прірва між Москвою і Югославією, приступлення Норвегії та Данії до Північно Атлантійського Пакту, перемога Пляну Маршала, сформування західно-европейського блоку та т. п. Але з другого боку беруть під увагу таку можливість, що положення у світі стає з кожним днем більше важким і скомплікованим, а Сталін щораз більше підупадає на здоровю, та що тут не йдеться про ніяку „деградацію" Молотова, а навпаки, про його вивищення та перебрання багатьох функцій, які досі виконував Сталін. Далі кажеться, що Молотов це природний наступник Сталіна. Він старий большевик і приятель як Леніна, так і Сталіна й уявляє собою тим самим „символ" революції та перемоги большевизму.

В подібний спосіб намагаються політичні коментатори відгадати, чому саме вибрано Андрея Вишинського совєтським міністром закордонних справ. Одні кажуть, що він матиме тепер нову нагоду переговорювати з Заходом і злагіднювати конфлікт, а другі підкреслюють, що він ще гірше ненавидить Захід, як Молотов і є тільки виконавцем волі Сталіна і Політбюра і тому треба тепер надіятись ще загострення відносин між Кремлем і західними потугами.

Як же ж властиво ставитись до цього роду подій, як заміна Молотова Вишинським, чи Мікояна Меншиковим? На нашу думку найкраще зрозуміємо ці події тоді, як матимемо на увазі те, що не міняється у московській політиці. Загально відоме, що Кремль міняв уже свою тактику нераз, як і міняв людей, одних усуваючи, чи караючи смертю, тюрмою та запроторенням, а других видвигаючи. В даному випадку ледви чи йдеться про якусь „кару" чи „нагороду". Причини тих перемін мабуть зовсім інші. Та які вони не були б, свободолюбний світ не повинен давати себе такими подіями зводити з правильного шляху боротьби з комуністичною агресією та московським імперіялізмом. Кремлівське варварство як існувало, так і далі буде існувати. Мільйони невинних жертв як мучились, так і далі будуть мучитись і конати в тюрмах та на каторжних роботах. Москва — централя комунізму буде далі централею світового шпигунства і розбудови пятих колон, а Кремль буде далі поширяти московський імперіялізм усякими способами на ще дальші країни. Чи Молотов буде на тому місці, чи на другому, і чи Вишинський буде солодко говорити до демократичних потуг, чи з їддю, це справи не міняє, бо конфлікт вільного світу з московським тоталітаризмом і невільництвом далі залишається і виявляється щораз ясніше, що немає на тому світі місця для демократії й большевизму. Одно з них мусить згинути.

Підсудні в країні волі і в країнах неволі

Заява американських провідників світового комунізму це документ часу. Слідкуючи за іншими послушниками Кремля, голова Комуністичної Партії Америки, Вилием З. Фостер і її генеральний секретар, Юджін Денніс, іменем цілої партії склали декларацію, в якій не тільки заявляють, що вони вживуть своїх зусиль до поразки Америки, якщо б так прийшло до війни — очевидно що до війни між Совєтами й Злученими Державами — але ще й оклевечують Америку, називаючи її послушницею імперіялістів з Вол Стріту. Вивертаючи кота догори хвостом, вони славлять Совєтську Росію як захист свободолюбних і демократичних сил — ніби для оправдання свого становища.

Коли в минулому різні свободолюбні організації й одиниці звертали ся з зазивом до людства до боротьби проти тиранів в обороні свободи, то такі зазиви були зправила підтримувані фактами, як от американська Декларація Незалежности з 1776 р. Зазиви большевицьких заговірників не тільки не змагають до оборони волі народів і одиниць, але свідомо підтримують найгіршу тиранію, звісну досі в історії людства і грозять помстою всім свободолюбним людям. Такий зазив в нормальних часах був би викликав заворушення між усіми чесно думаючими людьми і приневолив би до мовчанки провідників комунізму, як звироднілих осібняків та моральних злочинців. На жаль час, у якому живемо, не можна назвати нормальним. Тому комуністичні зазиви гомонять покищо без належного відпору збоку вільної частини світового суспільства. Тому треба дати президентові Труманові особливе признання, що назвав комуністичних провідників, Фостера і Деніса, зрадниками.

Щоб належно оцінити отих провідників світового вертільництва треба пригадати, в якім стані находяться американські головачі комунізму. Ще від 17. січня ведеться проти них у нюйорському окружному федеральному суді розправа, як обвинувачених у навчанні, як насильно повалити американську владу. Від часу появи в суді аж до вівтірка, 2. березня, оборонці підсудних не робили ще старань, щоб представити своїх клієнтів невинними ягнятами, якими себе звичайно комуністи прикидають. Зате від себе оборонці комуністів обвинувачували перед цим самим судом американську систему складання громадянських слідчих і судейських лав, перед якими опинилися обвинувачені. У такий спосіб комуністичні головачі завели свій суд над американським законним судом, як це кількакратно схарактеризували критики. Оборонці комуністичних провідників — як вони заявляли — хотіли доказати, що ліста, з якої покликується членів судейських лав, є неконституційна, що в ній нема нігрів, нема жидів, нема жінок, нема бідних і тому судейські лави не є безсторонні. Провідник розправи, суддя Гарольд Р. Медіна, цілими тижнями терпеливо слухав свідків, поставлених комуністичними оборонцями. Між свідками були комуністи, між ін. професор одної большевицької школи. Складали свідоцтво теж судові урядовці, які виготовляли лісту, а на останку ще покликали старшого суддю, який придумав систему для складання ліст кандидатів на членів судейських лав. За увесь цей час ні один свідок не навів жадних фактів, які вказували б на якусь сторонничість або упередження американських судових властей супроти будь-кого з підсудних. Тому суддя Медіна після сьоми тижнів комуністичних визовів, нападів на суддю та на слідків і після цілої низки циркових пописів оборонців заявив їм відверто, що вони не мають доказів, а вибрались ловити рибу для спроби, чи їм не вдасться щось зловити. Цю тактику оборони представив суддя як змагання не допустити до судової розправи. Прийшовши до такого висновку, суддя Медіна заявив, що від понеділка наступного тижня він приступить до складення судейської лави, яка має вирішити засуд: винні підсудні, чи невинні закидуваних їм злочинів?

Після такої заяви судді обвинувачені комуністичні провідники зголосили декларацію бунту проти державної американської влади на випадок війни між Совєтами й Америкою. Отже так поступили ті самі провідники, які мають відповісти перед судом за навчання, як скинути американську владу, котру вони в своїй декларації представляють як імперіялістичну, недемократичну, ворожу і т. п.

Майже водночас з судовою розправою проти комуністичних провідників в Америці започаткували комуністичні уряди в таких країнах, як в Угорщині, Болгарії, Польщі й Чехословаччині цілу низку судових розправ проти менше і більше визначних церковних і світських осіб, які не погоджувалися з комуністичним режимом. Найбільш замітним між такими підсудним був кардинал Йосип Міндсенті, якому за його опір проти большевицького насилля над Католицькою Церквою на Угорщині, уряд закинув в акті обвинувачення не менше ні більше тільки державну зраду і на цій підставі прокуратор зажадав для нього кари смерти. Розправа проти кардинала, у якій йшлося про життя або смерть людини, тривала всього на всього неповних три дні. Підсудний не мав нагоди вибрати собі оборонців, бо їм теж була б грозила така сама кара, як і підсудному. Навіть не вільно було самому підсудному боронитися, бо йому згори подиктовано „признання", яке він мусів підписати як вислід свобідної волі, хоч у „признанні" містилися провини, яких кардинал не міг сповнити. Урядовий оборонець не мав іншого вибору, як тільки прохати помилування. Вислід процесу: присуд на досмертну тюрму, з тим, що прокуратор зголосив відклик проти занадто лагідного виміру кари. Подібну судову комедію відограно в Будапешті і супроти інших „співобвинувачених" у процесі проти кардинала.

На зразок процесу проти кард. Міндсенті ведеться тепер судова розправа в комуністичній Болгарії проти 15 протестантських духовників. Їм теж закинено державну зраду і майже всі вони „признаються" до злочинів та прохають помилування. Яка їх жде доля, не важко передбачити.

Це тільки загальне порівняння становища підсудних у вільній, справді демократичній Америці, яку комуністичні провідники називають „імперіялістичною", тобто такою, що поневолює народи; і становища підсудних у країнах з тоталітарним комуністичним режимом, який названий в комуністичній декларації режимом „народньої демократії".

Заходить питання, в якій цілі американські комуністи, не зважаючи на те, що опинилися на лаві підсудних, видали заяву до бунту проти американської влади? Чи не є це ланка в цілім ланцюгу провокацій Комінформу, щоб приспішити ще одну світову різню, у якій комуністи надіються докінчити поневолення людства?

Микола Чубатий.

Проф. Іван Раковський
(1874—1949)

Сталося це, що від кількох тижнів тривожило душі рідні та приятелів проф. Івана Раковського. Дня 28. лютого, в годині 11-тій вночі в лічниці Св. Михайла в Нюарку закінчив своє трудяще та заслужене життя голова Наукового Товариства ім. Шевченка, професор Іван Раковський. Помер усього два місяці після свого приїзду до Америки зі своєю ріднею, дружиною, сином та його ріднею.

Життя проф. Івана Раковського це частина української історії, зокрема історії української науки. Тому для наступних поколінь слід її записати та перенести на тисячлітне конто українського народу, яке в результаті створило з нас націю близьку вже до осягнення свого найвищого ідеалу.

Покійний уродився 24. серпня 1874 в Протесах, рогатинського повіту як син священика Альбіна Раковського, пароха Протес. Після покінчення університетських студій та осягнення докторату філософії учителював в українській гімназії в Коломиї, а згодом (від 1908) аж до переходу на емеритуру в академічній гімназії у Львові.

Одначе гімназійна праця проф. І. Раковського була радше бічним заняттям Покійного, як серединник прожитку для себе та родини. Його головним життєвим заняттям, що виповняло зміст його цілого життя, була наукова праця, до якої мав талан і запал.

Під впливом Хведора Вовка, світової слави дослідника антропології, він скоро звернувся до антропології, себто науки про фізичну та духову структуру людини і цій науці посвятив ціле своє життя. Праці Покійного були печатані головно в виданнях Наукового Товариства ім. Шевченка та в закордонних, головно німецьких журналах.

Як український вчений професор Іван Раковський розумів добре свої обовязки супроти рідного народу. Своє знання та свій талан віддавав він завжди на услуги нації. Його природним призначенням була університетська катедра, одначе політична дійсність українського народу і за Австрії і в часі двадцятьлітнього польського панування над Західною Україною не давали Покійному змоги розвинути свій талан на властивому місці.

Перед першою світовою війною весь свій запал вкладає в Наукове Товариства ім. Шевченка, що під головуванням Михайла Грушевського осягнуло свій рівень, рівний академіям наук других народів.

По першій світовій війні, коли з одного боку многократно зросла національна свідомість українського народу, а рівномірно зріс теж і гнет польського окупанта, проф. Іван Раковський стає в ряді тих вчених, що піднімають боротьбу за здобуття найвищої наукової установи для образування молоді — українського університету. Бере він активну участь в організації Українського Тайного Університету і був його професором упродовж трьох літ. Як ця одинока може в історії наукова установа мусіла під страшним натиском польських переслідувань припинити свою діяльність, проф. Раковський приймає запрошення теперішнього Митрополита-Вязня Йосифа Сліпого, тоді організатора та ректора Греко-Католицької Богословської Академії, та викладає в цій установі антропологію.

Щоби могти вповні посвятити свої сили тільки науковим дослідам проф. Раковський добровільно переходить на емеритуру та дістає повно часу для наукових дослідів.

Саме тоді Наукове Товариство ім. Шевченка переходило ідеологічну кризу. Ця установа від свого заложення все була найбільше соборницькою установою в Україні. Хоч НТШ мало свій осідок у Львові, одначе на його випосаження в мільйоновий маєток складали українці всеї України, російської та австрійської. Його членство все теж обгортало вчених цілої України. Після упадку самостійної Української Держави в двадцятих роках, в часі так званої українізації, в Україні були такі роки, що могло видаватися, що Україна як частина Совєтського Союзу могтиме відіграти найважнішу ролю в культурі України. Прекрасні видання тоді ще Всеукраїнської Академії Наук переконували неодного, що мимо совєтського комуністичного уряду українська культура буде могла розвиватися.

В самім НТШ погляди дійсних членів були поділені. Одна група репрезентована проф. Раковським не вірила, щоб Москва, біла чи червона, на довший час позволила свобідно розвиватися українській культурі, тому радила бути осторожним супроти Совєтів. Друга група, репрезентована проф. Студинським, напирала, щоб вдержувати приязні стосунки зі Совєтами та в той спосіб дати змогу знов обновити старе соборництво НТШ через звязки з культурними установами Києва та очевидно з українським радянським урядом.

(Докінчення на стор. 3-тій)

УЛАС САМЧУК

СОНЦЕ З ЗАХОДУ

РОМАН.

40)

В цю мить я думаю про нашу землю, що своєю географією займає дуже поважне місце не тільки цього континенту, але й цілого світу, що вміщається на нашій планеті. При цьому хочеться мати біля себе правду і хочеться дивитись їй у вічі. Не можна оминути її в обличчі найбільшого суду, що зближається. Будьмо уважні!

Земля, що зумовлює нашу дійсність, що надала нам нашого обличчя, зобов'язує нас більше, ніж ми собі це уявляємо. Европа й світ будують фабрики і банки. У нас лишається степ, що родить добрий хліб. Маю враження, що саме ці факти не досить переконливо хвилюють увагу людей, які мають найбільше в цій справі зацікавлення. Знаю, що нам вкажуть на ту дійсність, що в дану мить існує на нашій землі. Нам скажуть, що там не тільки земля і хліб, що там також вугілля і сталь. Тим більше. Не закриваємо очей і на цей аргумент, однак хвилює нас наше вичуття, що ми не цілком, не досить пластично здаємо звіт собі самим саме у цих справах.

Коли торкаємось цих питань, передусім треба їх бачити у їх різносторонній цілості. Земля, вугілля, залізо, хліб, Европа з її мільйонами дуже активних людей. Дивімось що там поза нами діється. Починаймо, звідки нам хочеться, і ми наштовхнемось на те саме. Майте на увазі, що там творив свої твори Леонардо Да Вінчі. Майте на увазі, що там писав Бетговен. Майте на увазі, що звідти вплинули у всі сторони світу кораблі. Майте на увазі, що там є Крупп і граф Цеппелін. Багато дечого майте на увазі, а також ту справу, що Европа шукає за океанами сирівців і хліба і що її потреби не знають ніяких меж. Сума сили твориться її потребами духу. Її ненаситної жадоби творити простір своїй ініціятиві не зможе ніхто зупинити. Не можна зупинити активних людей думати. Вони будуть це робити, завжди, навіть, коли їх посадите за мури в'язниці. А думка завжди робить чин. Сума думок творить суму чину. Ніхто не зможе зупинити походу того чину, і лінії його спрямовання підуть насамперед туди, де буде найменше спротиву.

Щоб було нам ясно до кінця, мусимо одразу ствердити, що ми, як люди, не творимо великого спротиву походові чужої думки. Ради всіх святих не відкликаймось на наші мільйони населення. Мужики, що не потраплять самостійно викувати одного револьвера, це ніяка сила по суті. Будемо завжди бити з нашими аргументами, але щоб було зрозуміло, повинні бачити передусім причину такого стану речей. Народ повинен почати жити великим духовим життям. Люди повинні мати ідею життя. Кожна людина повинна чутися твором Бога.

Земля, що давала нам життя, діди і прадіди, що її оплідновали плодом хліба, це той вузол, що зв'язує нас з тим, що було впродовж віків. Звідсіль ми вийшли. Від землі. І звідсіль повинні черпати свою мудрість. Бо хліб — це віра в життя. Дух святий, що скніє в зерні, перейде в нас і надхне нас мудрістю. Я повинен свідомо класти кожне зерно до землі, щоб разом з ним перейти в чудо життя. Мудрість землі проллється на поверхню, мов джерело води, і заповнить душі людей.

Рука, що переломлює хліб і подає його тим, що голодні, має право на шану. Мільйони таких творців хліба мають право лити також метаь, місити вапно й цемент, складати з каменю храми та будувати армії, щоб ставити чоло небезпеці. І коли вони такі будуть, вони себе виправдають і закріплять. З землі може вирости разом з хлібом дух сили, що переїме людей. І ви вже, мабуть, помітили, що сильні хлібороби — це дуже повні, великі і мудрі люди. Вони вміють вести своє життя надміру розумно і одночасно велико. А чи знаєте ви, що з землі повстав також Мікель Анджельо? Він виріс з надр землі, як кедр чи дуб. А потім він тесав мармур і в цю мертвоту вливав справжню душу. Чи бачили ви, що уста з холодного каменю посміхалися Бжим сміхом? А чи бачили, щоб під зором людини тайни землі виходили на поверхню і служили людині? Мудрість бачить, як Кант, як Бетговен. І її дає земля...

Все, що є, таїться в надрах землі.

Я хочу бути муляром, що кладе цеглину до цеглини, і з того виходить храм. Хочу бути теслею, що точить плахти. Хочу рити землю і брати з неї чорне сонце землі. Хочу бити молотом і гнути метаь. З мармуру хочу творити красу Божу. Хочу звуком сказати про бурі і сонце мого життя і цим висловити порухи мого нетлінного серця. Хлібом і духом буду повнити простір... і коли так буде, я заповню собою всі щілини, де може бути порожнє місце. Наша земля застановиться потрібним життям. У ній не знайдуть місця ті, що захочуть себе проявити. Нема. Я вже тут є. Я! І більше ніхто.

Знаю, що хочете сказати. Маємо свою концепцію життя. Україна народилась з якихсь півхимер. Народилась з пісні, зі слова, з метафізики. Україна — це своєрідна поезія в політиці. Вона не має перевтілення в істотність зі справжнього тіла. Маємо безліч заперечень. Проти нас гнів московського народу, що має багато одиниць і зовсім не має почуття потреби для розуміння. Маємо малих і великих ворогів, що нас не люблять дуже нескладною ненавистю. Вони не люблять нас, як мужиків. Коли б ми могли показати щось трохи більше, ніж звичайну нашу народню пісню, вони одразу змінили б про нас свою думку. Бо не люблять вони нас за те, що ми звичайні мужики і не хочемо ними зістатись, щоб бути їхніми робітниками. Вони потребують робітників копати їх городи і носити їх валізи.

(Далі буде)

Україна і литовське державне свято в Галивуді

„УКРАЇНА — ЦЕ КЛЮЧ ДО МИРУ В ЕВРОПІ", — ТВЕРДИТЬ ЛИТОВСЬКИЙ ВЧЕНИЙ, ПРОФ. К. ПАКШТА.

Дуже величаво і гідно відсвяткували литовці День Незалежности Литви, в неділю, 20. лютого ц. р., в одному із найкращих готелів в Галивуді — Готел Рузвелт.

Крім чарної концертової програми (славних литовських солістов) та численної публіки, яка заплатила по три доляри за обід від особи, було багато й різних достойників, представників різних держав Европи і Америки. Знов ті, що не могли прийти, прислали привітні телеграми. Були на тому святі й українські представники від митрополії Лос Анджелес, нижче підписаний та інж. Л. Романюк, б. посол до сойму Карпатської України.

Голова свята п. Пітерсон попросив до слова теж й українську делегацію. Складаючи привіт литовцям, ми — між іншим — твердо підкреслили, що нова Литва, мусить мати своє Вільно як Україна свій Львів. Ця наша заява викликала таку велику бурю оплесків на салі, що треба було довго чекати, щоб публіка дала нагоду далі продовжати привіт. Державні мужі, що сиділи за почесним столом, а в тому й представник Англії, могли переконатись не тільки про дружбу України і Литви, але й про їхні домагання.

„Не може бути ніякого компромісу з Росією, як довго існує НКВД", — говорив б. американський амбасадор до Литви, д-р Овен Норем. Критикуючи „холодну війну" в Европі, він заявив:

„Мій син щойно кінчить університет. Я не хотів би бачити його у новій війні в Европі. Я є проти всякого морду людей! Та з Сталіном не може бути ніякої мови... Мусить піти і мій син проти Росії на дійсну війну, а з ним й я піду! Будучи наочним свідком страшного комуністичного терору в Европі, а зокрема в Литві, де я був американським амбасадором, твердж, що з Росією Сталіна годі нам далі панькатись, коли хочемо рятувати світ від загибелі. Різні люди питали мене, чи Америка повинна дати Росії атомову бомбу? Я відповів, що так: одну Москві, а другу там, де перша не покрила б злочинців цілого світу, ось того НКВД. Бо тільки тоді, коли знищимо гніздо верхівки НКВД, зможемо врятувати світ від загибелі. І коли б можна це зробити так, щоб не потерпів бідний і невинний нарід, то це була б найкраща мова з НКВД".

Далі казав ще таке, що коли б рішав був долю народів в Европі такий чоловік, як пок. ген. Патон, то напевно не треба би було вести „холодної війни" в Европі. Ген. Патон ніяк не хотів зупинятися під Берліном, чи відступати з Праги, він хотів далі йти, бо знав, що тільки так можна було говорити з Сталіном. Та Америка повірила у фальшиву щирість Сталіна і тому тепер найшлася у великих клопотах.

„Україна — це ключ до миру в Европі!", твердив великий литовський вчений, проф. Пакшта, що виголосив динамічну промову на тому святі. Проф. К. Пакшта (віком до 60 років) це не тільки великий литовський патріот, але теж і щирий приятель українців. У своїй промові він вертався кількома наворотами до українського питання в Европі і сильно підкреслював, що без вільної України не може бути спокою в Европі. „Україна це ключ до миру не тільки в Европі, але й в цілому світі", говорив він.

Проф. К. Пакшта широко познайомлений з українською справою. Він цитує вірші Шевченка без труднощів. Він зробив велику прислугу українській визвольній справі на цьому литовському святі в самому серці Галивуду. Вже перед тим, ми чули від наших вояків, які студіювали російську мову в мілітарній школі політичних наук, в Монтерей, Каліф., де проф. Пакшта був лектором, що українці мають в його особі великого приятеля, та що він дуже вірно інформував старшинський склад тої школи про Україну та її визвольні змагання до самостійности. А тепер на литовським святі в Галивуді ми таки добре упевнились себе, що Україна має в нім ще одного справді великого приятеля між славними литовцями. Спасибі Вам, Дорогий Пане Професоре, що підняли потугнє слово в справі України на литовському святі в Галивуді перед великими достойниками і державними мужами і нашими славними братами-литовцями. Вільна Україна памятатиме за цю прислугу.

„Сама гуманність наказує нам помогти народам визволитись з тюрми НКВД" — говорив на цьому святі славний американський професор Ваткінсон. Ціла його промова була базована на волі всіх народів; „воля людині, воля народам", як він це говорив. Він наводив різні приклади поступу в країнах демократій, виказуючи рівночасно, скільки лиха нанесли людству диктатури. Уже сама гуманність вимагає, щоб ми помогли народам визволитись з тюрми НКВД, казав він далі. Його промову литовці також дуже оплескували. Свою глибоко-наукову промову прикрашував він словами в литовській мові, яку вивчив від місцевого литовського консуля, яким є д-р К. Белєкіс.

В литовській мові промовляли: проф. К. Алміновєкіс, професор геології в Лайола Університеті, та о. Іван А. Кусінкас — новії ігнатіни.

Свято заініціював і організував місцевий литовський консул д-р К. Белєкіс, якого б. Вільна Литва наділила почесним докторатом за його заслуги в Америці в користь Литви.

Участь у святі брали всі литовські національні організації Лос Анджелес. Свято закінчено американським гимном і молитвою за партизан.

Американська преса подала гарні новинки з того свята і в скороченню подала резолюцію, яку вислано з того свята до президента Трумана.

Це є наше перше зближення з литовцями в Галивуді. Хай воно ніколи не вмірає! Хай це буде першим кроком до тої великої роботи, яку треба тут повести з усіми поневоленими Росією народами.

Микола Новак.

Підсумки колективізації в Зах. Україні

Боротьба набиратиме загостреної форми.

По довгій підготовці, в Києві відбувся в днях 26.1 — 2.2 16 з'їзд Комуністичної партії (большевиків) України (15 з'їзд партії відбувався в 1941 р., понад 8 років тому). На з'їзд прибуло 649 делегатів з правом рішаючого і 85 — з правом дорадчого голосу. В програмі стояли: звіти ЦК та Ревізійної комісії КП(б)У, вибори ЦК і Рев. комісії.

Звітував за ЦК секретар партії Нікіта Хрущов, у довгому своєму звіті він вихвалював усі заслуги комуністів у перемозі в ос[...]ній війні, зокрема наголошуючи участь у партизанському русі, досягнення праці над відбудовою по війні, вихваляв, як і пристоїть, соціялістичне братерство народів, критикував тощо.

Зокрема він зупинився на „досягненнях" совєтського ладу та компартії в західніх областях. І так, Хрущов виявив, що „до визволення" на тих землях нараховувалося 70% неписьменних серед дорослих, тепер (відсотка неписьменних не подається!) у 3-ох університетах і 22-ох інститутах навчається 20,000 людей, у 6,824 школах — 1,130,000 дітей... „За останні 4 роки держава відпустила у кредит колгоспам близько 100 міл. карбованців", „створено 229 МТС, в яких є тисячі тракторів, близько 2,000 тракторних плугів" і т.д. „І в нинішньому році видається багато сільсько-господарських машин"... А все таки „на 1. 1. 1949 до колгоспів вступило сільських господарств: по Ізмаїльській області 91%, Волинській 80%, Дрогобицькій — 79%, Чернівецькій — 77%, Закарпатській — 46% Львівській 34%, Рівенській — 25% і Станіславівській — 17%"... І Хрущов виразно назвав тих, хто стоїть на дорозі до повної совєтизації областей: „Масовий вступ селян у колгоспи, ріст лав радянського активу — це ще один удар по куркулях та українсько-німецьких націоналістах"... А висновки з невдач такі: „Насамперед необхідно, щоб на чолі кожного колгоспу були висунуті перевірені, віддані колгоспній справі люди. Треба висувати місцеві кадри, більше працювати з ними, виховувати їх. Треба мати на увазі, що куркульство та його агентура — українсько-німецькі націоналісти, у зв'язку з організацією колгоспів, не припинять боротьби, що ця боротьба набиратиме загостреної форми. Необхідно ще більше піднести клясову пильність і посилити політичну роботу", а тоді, як добре піде, за словами Хрущова, „під керівництвом партії трудящі цілком зметуть цю мізерну жменьку ворогів українського народу..."

Подібно й говорячи про „розвиток радянської літератури і мистецтва", Хрущов напав на „прояви націоналізму" та „низькопоклонство перед іноземщиною". „ЦК(б)У, — говорив він, — у своїй роботі приділяв велику увагу боротьбі з проявами українського буржуазного націоналізму, як з найшкідливішим і одним з найбільш живучих пережитків капіталізму в свідомості окремих наших людей. ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У викрило та суворо засудили буржуазно-націоналістичні помилки та перекручення, що мали місце в працях деяких українських вчених, особливо ж істориків і літературознавців". Щоб висміяти „низькопоклонство перед Заходом", Хрущов відкликався до твору Салтикова-Щедрина „Записник провінціонала в Петербурзі", де герой Неуважай-Корито, „реакційний космополіт, опльовує все своє і твердить, що все до нас прийшло з Заходу"... Неуважай-Корити, — нарікав Хрущов, — позбавляють українську літературу її великих традицій, її кровного зв'язку з братнім російським народом та братньою російською літературою", як і „буржуазні націоналісти, які, видаючи себе на словах за виразника національних інтересів, плазують перед усім закордонним.

На з'їзді також Мануїльський накинувся на українських націоналістів. — (У. Д.)

Проф. Іван Раковський

(Докінчення зі стор. 2-гої).

Побоювання групи, репрезентованої проф. Раковським, скоро показалися слушними, бо вже в році 1930 совєтський уряд розпочав генеральний наступ на Українську Академію Наук, на українських вчених та на українську культуру взагалі, що триває аж до нині. Тому не диво, що на найближчих загальних зборах НТШ на місце голови проф. Студинського прийшов проф. Раковський, що очолював ту стару українську установу впродовж повних 16 літ та пережив розвязання Товариства большевиками 1939, заборону діяльности НТШ нацистами аж до відновлення тої установи на еміграції 1946 року дійсними членами НТШ, що в двох третинах були приневолені покинути рідний край.

Проф. Раковський не був замкненим в собі кабінетним вченим-дослідником, таким, що його цілий світ не обходить. Навпаки, він ставив своє знання та свій талан на услуги популяризації української науки. Коли з почину гуртка вчених та під його проводом поставив плян видавання першої в історії Української Енциклопедії, д-р Іван Раковський стає її головним редактором та свій величанський труд виконав на тривалу користь українського народу. Коли товариство „Просвіта" приступило до видання серії популярно-наукових книжок під заголовком: „Учітеся, Брати Мої..." проф. Раковський стає знов редактором того видавництва.

В приватному життю був незвичайно чесним та правдиво товариським. З його цілої особовости віддзеркалювала культура правдивого европейця. Тому Покійний був всіми люблений та його товариство було все та всюди бажане.

Проф. Іван Раковський відходить з поля бою за українську культуру як жовнір відпущений з найвищим признанням свого зверхника Українського Народу. Ми віримо, що коли внедовзі український нарід стане свобідним та суверенним, поміж відзначеними українцями за вірну службу Батьківщині, найдеться також особа проф. Івана Раковського, голови НТШ в його найбільше бурливі часи.

КАРИКАТУРА, ЩО МАЄ ПОМАГАТИ В РОЗПРОДАЖІ ДЕРЖАВНИХ ЩАДНИЧИХ БОНДІВ. — Державна скарбниця звертається знов до громадянства в справі закупу державних щадничих бондів, пригадуючи, що це є найкращий і найпевніший у цілому світі спосіб заощаджування гроша на старі літа, нещасливі випадки чи поліпшення життєвого стандарту. Славний картуніст Ал Кеп нарисував з цього приводу карикатуру з під-секретаря скарбу, яким є Едвард Г. Фолі мол. Вона буде нагадувати, що розпочато кампанію продажі державних щадничих бондів.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

АСТОРІЯ, Л. АЙ., Н. Й.

На народні цілі.

Українська громада в Асторії вже нераз давала приклад своєї жертвенности на народні цілі. Не залишається вона позаду і тепер. Перед в цьому, як і в народній праці взагалі в нашому місті, веде Братство св. Миколая, від. 5 УНСоюзу та Український Демократичний Клюб.

Члени Братства св. Миколая на своїх річних зборах в грудні минулого року ухвалили піти з традиційною колядою на допомогову акцію для українських скитальників. Колядувати ходили: Левицький, Василик, Сидор, Кухарський, Басараб, Войтіховський, Скиба, Марко і Заровенний. Ці два останні ще в додатку підвозили колядників своїми автами. Разом заколядовано $295. На новорічній забаві Українського Демократичного Клюбу з ініціятиви п-ні Бродин та І. Сидора зібрано $35. Левицький зібрав на листу $15. Сам Клюб на своїх річних зборах ухвалив висасигнувати зі своєї каси $25. Разом з усіх збірок вплинуло $372, з чого $300 вислано на цілі ЗУАДКомітету у Филаделфії, а $70 вислано на політичну акцію Українського Конгресового Комітету. Решта залишається до дальшого розпорядження. При цьому треба згадати, що ще раніше, дня 29 листопада, Клюб давав забаву для своїх членів, на якій п-ні Врублевська зібрана $31 на допомогу сиротам.

На коляду зложили: по $5: Середа, Ґула, Петрина, Палам, Кривен, Антонишин, Гаврилко, Борис, Климишин, Кубарик, Череватюк, Левицький, Чайка, Бобік, Заяць, Гурин, Барнич, Періг, Дичук, Сидор; по $4: Доцик, Кульба; по $3: Стирановська, Драла, Борух, Дацишин, Заровенний, Демчук, Литвин, Фігурський, Юрковський, Чемеринський, Сенько, Микитин, Мельник, Сингура, Стоколоса, Кубів, Домоерецький, Каракура, Пшенична, Дума, Сойка, Василик; по $2: Скиба, Срібняк, В. Врублевський, Р. Врублевський, Галан, Кук, Якимів, Ривак, Любка, Табака, Швед, Савчак, Лихач, Лабяк, Савка, Зарічна, Форноза, Питак, О. Басараб, М. Басараб, Кухарський, Михлів, Романишин, Чумак, Гаврилець, Суков, Бурдига, Цьвігун, Гринишин, Підгірна, Ліщак, Командо, Марко, Сенюк, Семусь, Подольський, Опришко, Гарлов, Сененько, Білик, Бобіль, Якимишин, Пукіш, Комар, Лешко, Борух, Семков, Дайсак, Лазорчак, Привода, Цолек, Фігурський, Загоруйко, Агрес; по $1: Кацуний, Адамів, Мартин, Комар, Кузик, Войтихівський, Адамек, Білінський, Барилик, Кубів, Зборівський. Разом $295.

Усім жертводавцям та усім тим, що якнебудь причинилися до збірок, щира подяка і признання.

Іван Сидор.

ГЕМТРЕМК, МИШ.

На національне потреби.

Товариство ім. Юліяна Головінського (відділ ОДВУ) в Гемтремку вислало з нагоди Різдвяних Свят на національні потреби суму $170, розділюючи їх на наступні цілі: УПА (через ЗУАДК) $90 ($50 з коляди, $40 зо Свята Соборности); Українська Національна Рада в Европі (через УКК) $20; Українська Школа в Гемтремку $20; Український Конгресовий Комітет $20; Журнал „Самостійна Україна" $20. — Разом 170 долярів.

Жертви зложили: Микола Горин $10; по $5: Т-во ім. М. Шашкевича, Д. Рубаха, Байор, Зовнівський, А. М. Янек, Український Демократичний Клюб, І. Гришко, Д. Войтишин, М. Чубка, Т. Заяць, М. Джумага; по $3: М. Казановська, Ф. Стефанський, В. Харкавий, І. Терех, М. Бабій, А. Патра, Т. Заяць, Д. Турок, Д. Бабське, Д. Шалапай; по $2: П. Старжинський, Н. Тиро, А. Кук, В. Соколик, В. Смит, М. Перун, Г. Левко, В. Будор, С. Хом'як, І. Дорошенко, О. Протас, І. Когут, В. Кіцул, І. Кульчицький, Д. Цегельник, Дошевій, В. Гомера, О. Косій, О. Курочка, В. Крушельницький; по $1: О. Холевка, Л. Баран, Петровський, Г. Кривіцький, І. Шавінський, Левко, Возняк, В. Холевка, І. Гайдук, В. Олійник; М. Зиро, Фурля, Добрянський, Г. Василик, С. Стецько, М. Данилишин, М. Завінський, М. Магер, П. Борух, В. Костюк, Радзешевський, М. Кумчицький, Я. Прихідко. Решта дрібними.

П. Старжинський,
фін. секретар.

Стейтові законопроєкти про рівне право на працю

Право на працю для заробітку вважається одним з основних людських прав. Проте багато американців все ще не можуть — з огляду на їх расу, віру чи національне походження — дістати працю, або примушені брати ту працю, до якої не мають охоти, хоч мають здібности до чогось іншого. Але цього року яких двадцять стейтів — серед них Колорадо, Ілліной, Мишиген, Огайо, Пенсилванія, Род Айленд та Вашингтон — мають розглядати законопроєкти боротьби з цього роду дискримінацією.

Ці стейти матимуть перед собою приклад і досвід інших стейтів. Від 1945 року 4 стейти — Ню Йорк, Ню Джерзі, Конектикат та Масачусетс — ухвалили закони проти дискримінації на праці. Стейти Індіяна, Висконсин та Орегон видали подібні закони, але без обов'язуючої сили. Крім того декілька міських самоуправ, незалежно від своїх стейтів, видали постанови, якими забороняється відмовляти працю кваліфікованому робітникові з причини приналежности до якоїсь раси, релігії чи чужинецького походження.

Рух за законним забезпеченням рівного права на працю почався в часі війни, коли існуюча дискримінація проти нігрів, американських мексиканців, жидів та людей чужого роду загрожувала тим, що праця американського народу на виробничому фронті не буде вповні використана. Щоб запобігти тому, президент Рузвелт створив федеральний Комітет Справедливого Приймання на працю. Хоч ця організація, створена за війни, дала можливість американцям всіх рас, вірувань і походження працювати у воєнних закладах та на державній службі, проте дискримінація з тим не скінчилася. В своїм останнім звіті, в 1946 році, Комітет відверто заявив, що здобутки за війни почали втрачатися „неконтрольованим відновленням дискримінації". Стара історія. Робітники, яких прийнято на працю останніми, звільняються першими.

На той час, як окремі особи, так і організації по цілій країні розпочали кампанію за ухваленням сталого федерального закону та стейтових законів про рівне право на працю для так званих меншинових груп. Ню Йорк був першим стейтом, що ухвалив такий закон в 1945 році. В 1947 році яких 15 стейтів розглядали подібні законопроєкти. Більшість тих законопроєктів завмерли, але в минулім році робилася підготовка до відновлення їх на цьогорічних сесіях стейтових леґіслятур.

Наприклад, в стейті Мишиген робітничі, релігійні та громадські організації створили стейтовий комітет для охорони громадянських прав, особливо рівного права на працю. Той стейт має пять мільйонів населення, серед того 200,000 нігрів та 1,200,000 осіб, які за переписом населення в 1940 році подали як свою рідну мову якусь іншу, не англійську. Для такого стейту рівне право на працю для всіх є справою дуже поважною.

Пропоновані нові — так само як і існуючі — стейтові закони про рівне право на працю торкаються не тільки працедавців, але також і робітничих юній та бюр посередництва праці. Згідно з пропонованим законопроєктом в стейті Ілліной, працедавцям, бюрам праці та робітничим організаціям було б заборонено дескримінувати когось за те, що він був в опозиції до практики недозволеної законом, або за те, що помагав на основі закону при дослідженнях чи переслухах судових в тій справі. Хоч ці законопроєкти — або існуючі закони — мають в собі постанови про примусове дотримування, проте завше є можливість полагодити справу шляхом переговорів і догоди. Існуючі стейтові комісії, встановлені для догляду над тими законами, стараються навязати співпрацю з працедавцями і багато випадків дискримінації вдалося полагодити шляхом переговорів.

Стейтові законодавчі органи на 1949 рік, розглядаючи законопроєкти проти дискримінації при праці, матимуть перед собою як приклад не тільки подібні закони в інших стейтах, але також і випадки дискримінації, подібні до одного, що стався недавно в стейті Колорадо. Випадок такий: один ветеран, який служив два роки на тихо-океанському фронті, скінчив в своїм стейті каледж як телеграфіст. Тричі каледж пропонував одній великій західній, залізничій компанії, аби прийняла його на працю. Тричі компанія відкинула прохання, заявивши, що „не буде надалі приймати еспанських дівчат і хлопців". Імя того ветерана — Міґел Васкес. Пишучи про цей випадок, місцевий часопис запитує: „Чи ми в Колорадо потребуємо мати комісію для догляду за справедливим прийняттям на працю?"

Громадяни інших стейтів можуть задати собі таке саме питання. Як відповідь мають підтримувати такі законопроєкти, які мають забезпечити рівне право на працю, на єдиній основі, чи надається особа до праці, а не зогляду на її расу, релігію чи національне походження.

Загальна Рада.

ЧОРНЕ З БІЛИМ! Чи не гармонізують? Це так під весну.

ВІСТІ ЗНАД ЛІНІЇ КУРЗОНА, З ПОВІТУ СЯНІК.

Від громадянина в свейті Ню Йорк наспів лист до редакції, написаний 11. грудня 1948 р., земляком, що повернувся з закордону домів над Лінію Курзона. Приїхавши туди, застав дуже мало людей, бо одні виїхали на схід, інші на захід. Хати стоять пусткою, якщо не згоріли підчас нещастя. В полишених хатах нема ні вікон ні дверей, ні миски ні ложки. Поворотець оженився, осів в одній хаті і тепер живуть там обоє як сироти. Коли переїздив через Полонну, то там бачив, як колишнє село позаростало кропивою, в ньому ні живого духа, а з будинків осталася тільки церква. У церкві нема ні одного образа ні фани, а тільки голі стіни. Коло дзвіниці лежить повно гною. Коло каплички порозкидані образи. Все те робить таке сумне враження, що віддувач заплакав з туги. Поля довкруги пусткою, а в літі там було повно мишей. Вони обїли всьо зерно й солому на полі, а тепер прийшли щурі.

ШУКАЮТЬ СВОЇХ РІДНИХ

УВАГА: Зголошуючись на Розшуки до З.У.А.Д.Комітету прохається на початку **листа доконче** подати під яким **числом** в розшуках було надруковане прізвище особи, яка вас, чи яку ви шукаєте.

За листами чи адресами від скитальників прохаємо звертатись безпосередньо до ЗУАДКомітету, адресу якого подано при кінці.

Зголошуючись на розшуки не забувайте вложити вашу жертву на покриття поштових і бюрових видатків та за витрату часу на полагодження вашої справи.

* * *

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

17,338 Рідних і знакомих з с. Бурканова (Підгайці) від Бабій Павла с. Прокопа.

17,339 Білинський Івана від Білинський Михайла з с. Білинни Великої (Самбір).

17,340 Кураш Петра, Дзодз Парашки зс. Березка (коло Бірчі) від Дзодз Степана.

17,341 Бачик Володимири родж. в Ню Йорку перебувала в с. Малковичах (Перемишль), Кордияк Юлії тітки від Фартух-Беца Парані.

17,342 Брата з с. Отаки (Сорока, Бесарабія) від сестри і шваґра Турза Рудольфа.

17,343 Шкурат Івана з с. Бартне (Горлиці) від Децьо Максима.

17,344 Ябленчук Михайла з с. Космач (Надвірна) від братанича Ябленчук Василя.

17,345 Соколюк Михайла з Радехова від Охота Василя с. Дмитра.

17,346 Скуба Григорія з с. Гільське (Лісько-Сянік) від Скуба Дмитра.

17,347 Мартиневич Константина і Володимира з Микулинець від Мартиневич Івана з родиною.

17,348 Зайкевич Миколи з с. Добростан (Городок) від Сонівка Катерини.

17,349 Білоус Івана і Колісник з Чорного Потока (Буковина) від Запарнюк Володимира.

17,350 Чуприна Василя і Івана с. Якова від доньки свящ. Туркот Параски з м. Берислава (Херсонщина).

17,351 Бойків Олекси (лікар) і Бойків Володимира зі Станиславова від Ксеневич Ірини.

17,352 Морах Олександра з Великої України як теж людей-земляків доброї волі: поможіть перебратися із скитальщини від інж. Василієв Миколи.

17,353 Ткачук Катерини і шваґра Миколи, Файчак Мілька, Кськдзик Мілька, Федорович Юська з с. Хривт (Лісько) від Пендиляк Михайла.

17,354 Ківка Івана з с. Ясенів (Карпати) від дочки Ківка Михайла зам. Чех Анни.

7,355 Даниляк Івана з с. Зеленка (Буковина) від Ткачук Івана.

17,356 Чурма Андрія с. Григорія з с. Команча (Сянік) від Корнафель Павла.

17,357 Притула Михайла, Гринів Олекси з с. Кудлатівки (Калуш) від Крук Миколи с. Матвія.

17,358 Остапович Михайла с. Олекси, Баран Миколи с. Михайла з с. Єзуполя (Станиславів) від Данкевич Евгена с. Танесевої Каськи.

17,359 Питльов Миколи з м. Волочиськ від Чайковська Катерини (Грех).

17,360 Дудія Івана з с. Рідків (Дубно) від Хомюк Федька с. Антона з с. Коритко.

17,362 Кінаш Михайла і Степана від Ганицький Володимира з с. Гребенова (Стрий).

17,363 Гуршенко Андрія с. Захара з Гавлі (Гомель) від Малашенко Кузьми с. Петра.

17,364 Мир Петра та одосельчан з с. Коросно (Перемишляни) від Мандюк Михайла.

17,365 Врублевський Миколи, Іларіона і Антона з с. Королівки (Борщів) від Бережницький Антона.

17,366 Корецький Степана з с. Грімко (Рудки, біля Львова) від Корецький Михайла.

17,367 Тхір Івана і Олени з дому Гнатів з с. Яструбичі від Смаль Івана.

Голоситись на адресу:

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE

P. O. Box 1661, Philadelphia, 5, Pa.

ВЕТЕРАНСЬКИЙ ЖУРНАЛ „ОПІНІОН".

Маючи на увазі, що в Канаді є багато молоді українського походження, яка не читає по українському, але цікавиться українським життям і хоче більше знати про нього та про історію і культуру свого народу,м і взялися за видавання журналу в англійській мові. Крім цього є ще наші канадійські співгорожани, які хочуть ліпше пізнати українців в Канаді. Хто не вміє читати по українському, тому важко це зробити. Зате можна пізнати українське життя через Ветеранський Журнал „Опініон". До того по Другій Світовій Війні остали тисячі українських канадійських ветеранів, які хочуть мати свій спільний журнал як і рівночасно свою організацію, яка має заступати інтереси українських канадійських ветеранів.

Є надія, що **„Опініон"** як раз буде таким органом і речником.

Хто бажає запренумерувати цей журнал, хай звертається до:

OPINION
515-B McIntyre Block
Winnipeg, Manitoba

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 16. лютого 1949 р. помер у 37. році життя

ТЕОФІЛЬ НАЙДАН,

член Бр. св. Андрія Первозванного, від. 66 У. Н. Союзу в Ню Йорку, Н. Й., і Am. Vet. W.W. II.

Покійний брав живу участь у народній і церковній роботі. Походив з села Угринківці, пов. Заліщики, Україна. Полишив горем прибиту дружину Ольгу, 3-річного сина Теодора, 74-річного батька Володимира, подружену сестру Іванку і брата Олексу.

Похорон відбувся 19. лютого при участи родини і членів Бр. св. Андрея до церкви св. Воскресения, а відтак на цвинтар Вудлави у Бронкс, Н. Й. — В. Й. П.!

Л. Фединяк, секр.

Дня 19. лютого 1949 р. помер у 62. році життя

МИХАЙЛО ЗАСЛОЦЬКИЙ,

член Бр. св. Володимира, від. 179 У. Н. Союзу в Ст. Луіс, Мо.

Покійний походив з села Бронниця, пов. Дрогобич, Зах. Україна. До Бр. св. Володимира вступив 1913 р. і був діяльним членом.

Тлінні останки відпроваджено з церкви Усп. Діви Марії на цвинтар Резорекшен при участи членів Бр. і церковної громади. — В. Й. П.!

М. Паращак, секр.

Дня 20. лютого 1949 р. помер

ІВАН ТИМАН,

член Бр. Сош. св. Духа, від. 237 У. Н. Союзу в Честер, Па.

Покійний родився в селі Венькова Вишня, пов. Рудки, Західна Україна. Полишив у смутку жену Марію, 3 сини, 4 дочки і 2 внуки.

Похорон відбувся з похоронного заведення до укр. правосл. церкви при участи родини, членів і знайомих, і на Lawn Croft Cemetary. — В. Й. П.!

Г. Стеців, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 155, подає до відома всім членам, що квартальні збори відбудуться в пятницю, 11. бетрезня, точно в годині 7. ввечір, в гали де звичайно. Просимо членів прийти на ці збори, бо будуть важні справи до полагоджени. — За уряд: М. Чумер, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 325, повідомляє своїх членів, що квартальні збори відбудуться в пятницю, 11. березня, в гали Укр. Нац. Дому, 216-218 Гренд Ст., точно в 8. годині ввечір. Це є важні збори, тому кожний член має прийти на збори. Член, котрий не вирівнає своїх вкладок, буде суспендований. Пригадуємо членам, щоби старались привести нових членів, бо маємо кампанію за 55 тисячами членів до кінця 1949 р. — П. Малицький, фін. секр.

КРАЯНИ ТА ЗНАЙОМІ

з скитальців, які приїхали до U. S. A. з Німеччини і Австрії в 1949 р., прошу дати про себе відомости на адресу:

OLEKSA DZIEMIUK
c/o J. Rolph. Bridges
JOPPA, MD.

ОПОВІЩЕННЯ

У різних стейтах де Покійний Отець **ВОЛОДИМИР ТИТАР** був парохом, він мав звичку залишати свої речі, книжки, асекураційні поліси, ноти і гроші у деяких парохіян на сховок. Хто їх має, або хто знає де він покинув своє Завіщання-Тестамент, американські горожанські папери та де тепер живуть його дружина, діти й сестри, зволіть ласкаво звідомити мене негайно для полагоди спадщини.

о. д-р ОНУФРІЙ
Т. КОВАЛЬСЬКИЙ,
Адміністратор,
P. O. Box 205, Ramey, Pa.

ТАРЗАН, ч. 2046. Відкрита стратегія Джени.

Глянувши потайки в сторону звука, Джена відкрила двоє очей, жевріючих з-під корчів.

Вона пізнала, що це Тікарові очі й тому зрозуміла, що молодий левик поступає побіч неї.

Вона почулася певнішою у недалекій приявности свого невидимого приятеля і тому почала йти за слідом великим півколом, щоб збентежити Редзіка.

Та коли настав ранок, Редзік побачив відтиски власних ніг. Розлючений, він вхопив Джену.